

Lunam, Astra, Cælum & Terram, Plato autumavit (d). Ignota erant olim nomina Saturni, Jovis, cæterorumque Deorum, recentiori deinde ætate celebratissima: ne veniebat quidem in mentem, ut Numinibus illis consecrarentur Aræ & Tempa, erigerentur statuae, quarum vel ars, sicut architectura, ac pictura, ignorabatur.

Non abs re prorsus de eodem argumento philosophatur Lactantius, de falsa Religione l. 1. c. 15. Priores illi homines, inquit, sylvestrem agebant duramque vitam: nulli subditi Regi, nulli vitæ institutori; quare cum primùm contigit, ut regendi populi vir aliquis sibi curam assumeret, tradiditque præceptis ad commodiorem institueret vitam, in hunc, sive accepti beneficii memores, sive assentationis gratiâ Dei nomen, & supremos honores contulerunt. Cùm autem sublatis illis viros acerbo fato dolerent, mœstitiæ suæ solatium quæsierunt, constitutis sibi imaginibus, sive virorum simulacris, quæ amissorum memoriam revocarent. Neque is finis; exuberantis enim amoris excessu, quos homines habuerant beneficos, hos sibi Deos ut instituerent, adducti sunt. Neque id quidem gratuitò; visum est enim eo proposito exemplo posteros ad virtutem, & in Republica gerenda clementiam animare. Ita sensim superstitio & Idololatria gliscens per totum Mundum irrepsit, cum eam, qua in veteres Principes tenebantur, observantiam teneris Infantibus parentes insinuarent.

Erant Numina universis ferè Gentibus communia, uti primi Authores, & Principes magnatum Gentium, ex quibus deducta in varia Orbis loca colonia, Religionem simul propagarunt. Aliorum cultus certis cujusdam regionis, Urbis, Insulæ limitibus desinebatur. Ita Ægyptii Isidem, Mauri Jubam, Macedones Cabyram, Carthaginenses Uranum sive Cælum, Latini Faunum, Sabini Sancum, Romani Romulum, Athenæ Minervam, Samos Junonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanum, Naxos Bacchum, Delphus Apollinem peculiariter Numina habebant.

Filiorum in Parentes amor Idololatriæ provehendæ plurimùm contulit. Liber, Pan, Mercurius, Apollo, parentem suum Jovem Mortalium omnium Primi coluerunt. Æneas Divinos honores Anchisi Parenti decrevit. Nunc pateras libate Jovi, precibusque vocate Anchisem Genitorem. Et Æneid. 5. circa initium, vota illi nuncupari jubet:

Poseamus ventos, atque hæc mea sacra quotannis Urbe velis postâ Templis sibi ferre dicatis.

Cicero in Consolatione in obitu Filiae suæ Tulliolæ ita apud se reputasse prodit (e): Cum verò & mares, & feminas complures ex hominibus in Deorum numero esse videmus, & eorum in Urbibus atque agris augustissima delubra veneremus; assentiamur eorum sapientiæ, quorum ingenii & inventis omnem vitam legibus & institutis excultam constitutamque habemus. Quid si ullum unquam animal consecrandum fuit, illud profecto fuit. Si Cadmi progenies, aut Amphitryonis, aut Tyndari in Cælum tollenda fuit, huic quidem honores certè dicendus: quod quidem faciam: teque omnium optimam, doctissimamque approbantibus Diis immortalibus ipsis, in eorum cætu locatam ad opinionem omnium mortalium consecrabo.

Ex hac Ciceronis commentatione facile intelligimus, nihil nisi certum assertumque statuisse Authorem Sapientiæ, cum inter primas idololatriæ origines locum habuisse voluit patris in filium insaniam potiùs quàm amorem; ex quo universa in hunc Scriptorem creata invidia evanescit. Non ille quidem negat, alias etiam fuisse idololatriæ causas, cum ille unam potissimam diseretè assignet, describens cultum à Chananæis & Ægyptiis in Astra, elementa & bruta impensum (f). Neque id sibi præstituit consilium, ut de omnibus singillatim idololatriæ causis disserteret, id enim ab argumento Operis alienum fuisset; cum enim propositum tantùm haberet, ut idololatriæ absurda omnia in conspectu legentium poneret, satis erat hæc innuisse. Idololatria, quacumque demum ex parte respiciatur, nullam potest causationem obtendere; æquè enim semper humano spiritui erat invidiosum, quòd debitum Creatori honorem in Creaturam transfugerit, surdis auribus neglectis creaturarum omnium clamoribus illis: Ipse facit nos, & non ipsi nos; neglectis quin etiam propriis cordis vocibus, diseretè satis experimentibus summam rerum omnium perfectionem Deum esse. Probro etiam nunquam illi non dabitur, quòd in mediâ luce cæcutiens, Deum solum æternum, immutabilem, infinitum, increatum, immortalem non viderit, neque intellexerit Dei nomini atque honoribus imparem semper futurum sive hominem quemcumque, sive brutum, sive quampiam ex rebus à Deo constitutis.

e Apud Lact. loc. cit.

a Isid. Hispal. Raban. l. 5. de Univ. c. 3.

* Ita Compl. & PP. Græci passim. b Edit. Rom. c Ita Hieron. Praef. in Li. bb. Salom. & Græci passim.

f Sap. 13. 1. 2. 3. Aut ignem, aut Spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut Solem, & lunam Rectores Orbis Terrarum Deos putarunt.

IN LIBRUM ECCLESIASTICI PROLEGOMENON.

ARTICULUS PRIMUS.

Titulus, & Consilium Operis.

Titulus Ecclesiastici, apud Latinos vel usum in cœtibus religiosis in Ecclesia habitis (a) prodit, vel inditum Operi est, quò à Salomonis Ecclesiaste id est conatore, distingueretur, cum alioqui idem sit utriusque Operis scopus, ut scilicet traditis ad officia vitæ institutionibus & regulis, ad sapientiam viam muniat. Inscrbitur apud Græcos (*): Sapientia Jesu filii Sirach, sive tantùm (b) Sapientia Sirach, vel Panaretos Jesu filii Sirach (c), Panaretos Græcè sonat omnium virtutum collectio, sive liber omnia vitæ officia docens. Vidisse se Opus idem Hebraicè inscriptum Parabola, testatur S. Hieronymus ibid. qui etiam interdum eundem Librum laudat sub nomine Sapientia Salomonis.

Collegit in eo Opere Author plurimam ad omnia vitæ officia, & hominum status præcepta; nec intra moralem tantùm disciplinam se continet, sed civilem etiam, & politicam amplexus, omnibus in quacumque vitæ necessitate præsto se exhibet. A consilio Operis Salomonici in eo difert, quòd de singulis quibusque articulis differat, ut totum Opus in singula capita uno simul contextu colligata distribui possit; cum vicissim Salomon stilo utatur breviori, nec unâ contextus serie juncto. Olim singulis Ecclesiastici articulis singuli imponebantur tituli, quorum magna pars superest in Græco Editionis Romanæ, & in Veteribus Mss.

Præfatio totum Opus præcedit, in qua post celebratas Sapientiæ laudes, ad præcepta stilo vertitur, pluraque ad præcipua vitæ officia utilissima præscribuntur. Idem sequitur Operis tenor usque, ad caput 24. unde Sapientia hortatorium ad virtutem sermonem propositis variis ad illam regulis, & præceptis instituit. Verso deinde stilo author à cap. 42. 15. primùm Dei laudes prosequitur, deinde intexit illustrium virorum gentis suæ historiam post Adam, Enoch, Noe, usque ad Simonem II. filium Oniæ II. nonnullis Jesu filio Sirach annis ætate seniorem. Clauditur Opus in postremo capite porrectâ ab Authore ad Deum precatione, qua gratias Dissert. Calmet. Tom. I.

Deo agit, ex evitato ejus ope discrimine, creatâ sibi coram Rege ab invidis adversariis calumniâ. Tum & omnes ad sapientiam invitat. Quare non abs re cum Viro eruditissimo credimus [d], Jesum filium Sirach in eo Opere unicè Salomonis consilium affectasse; primò scriptis, quod ab illo etiam factum scimus, Parabolis, sive præceptis moralibus; deinde Ecclesiaste sive concione quadam, in qua Sapientiam verba facientem inducit; tandem Cantico in laudem Dei, & insignium gentis suæ virorum.

ARTICULUS II.

Author Operis.

Non desuerunt inter Veteres plures (e) qui ex argumenti similitudine, sive quòd Liber unâ cum Salomonici in eodem volumine jungeretur, eidem Regi tribuerent. Sed Salomonè multò recentiorem esse illius Authorem certè certius scimus; laudatur etiam in eodem Salomen ipse, & Reges posteriores; laudatur & Prophetæ, virique insignes, ante & post captivitatem Babylonicam clari, sicut & Simon Summus Sacerdos paulò Macchabæis vetustior. Tandem aliqua de se prodit Author, quæ Salomoni nullâ ratione conveniunt. Quare ut Salomoni tribuantur similitudo tantùm quædam cum Operibus ipsius, & argumenti cognatio efficere potuit; quod in causa fuit non raro, ut adscititium Authoris nomen alieno Operi inscriberetur. Duo Libri, quorum unus sapientia, alter Ecclesiasticus scribitur, de quadam similitudine Salomonis esse dicuntur, ait S. Aug. de Doctrina Christiana l. 2. c. 8.

Grotius, & Drusus, sicut & inter Veteres S. Isidorus Hispalensis de Eccles. Offic. l. 1. c. 12. negant Jesum filium Sirach nomen esse Authoris hujus Operis; sed Interpretis, qui Græcè vertit, regnante in Ægypto Ptolemæo Evergete. Sed certior, & recepta magis opinio, Authorem agnoscat Operis Jesum filium Sirach, & Interpretem alterum Jesum filium Sirach ex fratre nepotem; en autem hujus sententiæ

d Valef. Not. ad Hist. Eccles. Eus. l. 4. cap. 22.

e Innoc. 1. Ep. ad Exuper. Consil. Carthag. 3. Origen. hom. 8. in Num. & hom. 1. in Ezech. Basil. Regul. fufius disput. resp. 17. Chrysost. in Psal. 134. Hilar. in Psal. 144. Cypri. l. 3. Ep. 9. Optat. l. 3. contra Donat. Leo Magn. Ser. 2. de Quadrag. & alii.